

רגע להתבונן

הרב יחזקאל שובקס

מסר שבועי קצר
פר' מקץ - חנוכה תשפ"ו

אורח לרגע

תגובות הקוראים

תגובות על גליון וישב בענין 'להכיר חוויות הילד'

תודה רבה על המאמר הממחיש.

לא כל כך קשור לגוף המאמר - בבחורות הלחצתי את עצמי קשות עם 'הרגשות' בימי החנוכה (ובשאר ימים טובים). כלומר, לחץ אטומי שהדלקה תהיה מרוממת וכו'.

כיום, כל שנה מחדש עולה בי מחנק לקראת ימי החנוכה. פשוט נהיה לי רע!

*

אחד הילדים מנדנד לנו שהוא רוצה משפיים חדשות - רק בגלל שראה דגמים חדשים בחנות.

אחרי שהבהרנו לו שלא נקנה לו כי אנחנו קונים כשיש צורך, הרגשתי גם רצון שיפסיק לנדנד. אך בזכות המאמר לקחתי את זה לכיוון אחר לגמרי. להקשיב לרצון שלו בצורה חיובית, כי מותר לו לרצות! לתת מקום ולגיטימיות לעצם הרצון!

זו היתה באמת הזדמנות להקשיב לו.

*

נושא באמת מרתק ורלוונטי,

בדוגמא שצינתי, שהאבא היה בטוח שהילדים נהנים מאוד, ולבסוף התברר שיש ילד שהיה לו קשה. יתכן להמליץ טוב על האבא שאולי הוא התרשם מילדיו האחרים. כי אולי יש ילד אחד שהרגיש חוויה קשה בבית, וילדים אחרים דווקא כן חוו את החוויה הטובה.

תגובות ניתן לשלוח למייל ptachlo1@gmail.com

אפשר רגע

שו"ת קצר

שאלה: הילדים אספו במשך החנוכה, 'דמי חנוכה' מכל הסבים, וזה הצטבר לכמה מאות שקלים. מה הדרך החינוכית הנכונה לנהוג עם הכספים? לשמור אצלנו / לאפשר להם לבזבז / לקנות יחד איתם?

תשובה: טוב שהדגשת "מבחינה חינוכית", כי מכל בחינה אחרת, הכסף הוא שלהם, ואל לנו להתערב בכוח. (מלבד אם יקנו בכסף דברים אסורים, כמו).

אכן מבחינה חינוכית יש לנו הזדמנות מצויינת ללמד אותם כללים להתנהגות כלכלית נכונה. חשוב לזכור! הילדים לא ילמדו על כך באף מקום. זה הרי לא חלק מסדרי הלימודים בחיידר ובבית הספר.

נלמד אותם את המושג הבסיסי 'תקציב'. לאמר: אלו החלומות שלי, וזה הכסף שיש לי. אוכל להגשים רק חלק מהחלומות שלי.

ואז ניתן ללמד אותם על: יכולת איפוק וריסון עצמי. דחיית סיפוקים. השקעה לטווח הקצר מול השקעה לטווח הארוך. כדאי גם שנלווה אותם לחנות. נקשיב היטב לאופן שבו הם מתלבטים, וגם לאופן שהם מקבלים החלטות. במהלך הקניה, נוכל ללמד אותם טיפים חשובים ועצות חינוכיות לחיים.

שאלות ניתן לשלוח למייל ptachlo1@gmail.com

הילדים הפכו לאדוני הבית

בסדר. הוא כבר יושב עם הילדים מסביב לנרות, שרים, מספרים סיפורים, משחקים יחד, וגם זה לא טוב. כי "אולי בעוד עשרים שנה הילד שלי יספר כמה רע היה לו בבית". כדי להבין מדוע מאמר כזה בכוחו לערער, עלינו להכיר תופעה רגשית נפוצה: ה'קרבן' וה'מקרבן'.

נכתוב כאן בכמה משפטים, ובעזרת השם בהזדמנות נרחיב בענין.

הקרבן - זה אותו ילד, שחווה בחיים התנהגות קשה כלפיו ללא כל היגיון או הסבר. ייתכן שחווה ביקורות, העלבות, השפלות או עונשים כבדים, ובחוויה שלו לא היו קשורים להתנהגות שלו בכלל. גם כאשר התנהג באופן מופלא לדעתו, עדיין הגיעו הביקורות וההעלבות.

ההרגשה היא: אני קרבן לשווא. נטפלים אלי בלי כל סיבה. וגם אין לי כל דרך לשנות את זה. ומכאן, הוא מתחיל לחוות חיי קרבנות. חוסר אונים, חוסר מוטיבציה, התבכיינות, ומתלונן סידרתי.

בשלב כל שהוא בחיים זה מתהפך. ה'קרבן' הופך ל'מקרבן'. בהרגשה שלו, הוא מתעלל סתם כך באנשים ללא כל סיבה. חי בהרגשת אשמה תמידית. על כל צעד ושעל מייסר את עצמו שאינו נוהג כראוי. אם זה כאבא, כמחנך, ואפילו כמעביד.

ה'מקרבן' משתדל בכל מאודו להיות טוב. הוא ילמד כל דרך וכל שיטה כדי לשפר את עצמו. ולכן ייתכן שיהנה מכל מיני רגעים יפים בחיים, שבהם ירגיש טוב עם עצמו. אך הכול עומד על פיגומים רעועים. פתאום משהו מבקר אותו, וכל המגדל קורס.

מאמר כזה, כפי שהיה בשבוע שעבר, יש לו יכולת לערער אותו לחלוטין. כל מה שבנה בעשר אצבעותיו בבית, מתמוסס ברגע. והמאמר הזה אכן מביא לתוצאה דלעיל. לייבא הביתה שיטה חדשה: "שאלתי את הילדים איך היו רוצים לחגוג". ומכאן כך נלחש את ההמשך.

*

עוד נידרש לענין הזה באריכות. אך משפט אחד "למעשיה". משהו התנהגותי במצוה.

ההורים הם אלו שקובעים את החוויות המרכזיות בבית. ההורים הם אלו שמחליטים כיצד צריכים להיראות סדרי ההתנהלות בבית. הם מחליטים כיצד נראית סעודת שבת, לימוד עם הילד, הליכה לקניות או יציאה לטיול.

אין כל מקום להתייעץ עם הילדים כיצד ייראו הדברים. הדעה שלהם אינה רלוונטית לענין כלל. גם ההחלטות השגויות של הורים, הן לרוב הרבה יותר טובות, מאשר ההחלטות החכמות של הילדים.

מה שכן, כדי שנוכל לגבש דעה טוב יותר כיצד לנהוג, חשוב לנו כהורים לשמוע מהילדים על החוויה שלהם. ולכן ניתן מדי פעם להתעניין אצל הילדים, איך הם חווים את הבית? כיצד הם מרגישים בזמן הדלקת נרות חנוכה? איך הם אוהבים את סעודות השבת? או כיצד בשבילו חווית הלימוד עם אבא?

להתעניין בלבד. לא להתייעץ. לשמוע מהם כדי לבצע שינויים, אך הם לא יקחו חלק פעיל בהחלטות.

עד כאן בינתיים. א לעכטיגן חנוכה.

בהמשך למאמר הקודם שעסק בענין "להכיר את חוויות הילדים", נציג את אחת מעשרות התגובות, תגובה נסערת של אבא שראויה להתייחסות ברבים.

"קראתי את המאמר שלך לפני חנוכה, וזה בלבד אותי מאוד. כעת אנחנו ביום השני של חנוכה, ואני מתוסכל מאוד מהמציאות. רעייתי תחי' הגדירה לי במשפט קצר: **הילדים הפכו לאדוני הבית.**"

"במאמר כתבת שאנחנו כהורים צריכים לוודא שיש לילדים חוויה טובה מהדלקת הנרות, ואני חששתי שהם לא כל כך אוהבים את האופן שבו אני נוהג איתם, אז שאלתי אותם כיצד היו רוצים לחגוג? והם בחרו בסגנונות משוגעים. רוקדים, קופצים, מעיפים ניירות.

"ניסיתי לעצור אותם אך לא ממש יכולתי, כי הרי זה מה שהם רוצים. כשהתחילו גם להתחצף אלינו, הבנתי שאני טעיתי כאן, בכך שהעברתי להם את שרביט ההנהגה."

*

כדי להיכנס יותר לעניינים, נזכיר בקצרה את המאמר הקודם. בגלל העיתוי בחרנו את "מעמד הדלקת נרות". הנושא היה: **הפער שיש לפעמים, בין מה שנחווה אצל ההורים כחוויה מרגשת ומעצימה עבור הילדים, לבין האופן שבו זה נחוה אצל הילדים כמעמד קשוח, קפדני, כולא וחונק.**

אך זה רלוונטי לא רק בחנוכה, אלא לעשרות ומאות חוויות שיש באינטראקציה בין הורים לילדים.

אבא לומד עם הילד. האבא כולו בחוויה הנעימה עבור הילד שזוכה ללמוד איתו. והילד בחוויה של מבחן, מתסכל, מאשים.

אמא הולכת לקניות עם הבת. האמא כולה בחוויה הכיפית. זמן איכות עם אמא. הילדה בחוויה של כללים נוקשים. "אל תזוזי! / אל תגע! / לא כל מה שרוצים צריך לקנות!"

כל אחד שקרא את המאמר יכל להתחבר לאחת משתי הדמויות. חלק התחברו לדמות הילד. כתב לי יהודי שכבר מחתן ילדים: "קראתי את המאמר שלך וזה עורר לי רגשות עמוקים ופשוט בכיתי. נזכרתי בצעקות שהיינו חוטפים ילדים בבית".

חלק אחר מהקוראים התחברו לדמות האב. הנה תגובה: "המאמר היתה לי כמו סטירה בפרצוף. פתאום קלטתי את מה שאני עושה לילדים שלי, והתביישתי מעצמי".

אגב, הגיל לא משחק כאן בכלל. אנשים מבוגרים יכלו להתחבר לדמות הילד, ואברכים צעירים לדמות האבא.

אלו שהתחברו לדמות הילד, זכו למנת אמפתיה גדולה. פתאום הרגישו שיש מישהו שמבין אותם. במשך שנים רבות, לא היתה להם שום הזדמנות להביע את עצמם, ואת הרגשות שלהם. ואז מגיע מאמר ומהדהד להם את כל המחשבות.

אצל אלו שהתחברו לדמות האב, יש שהתייחסו לכך ככתב אישום. פתאום זה עירער להם את המקום הבטוח. משהו שכבר הרגישו איתו בסדר גמור, והנה גם זה לא